

A portrait of Jimmy Dijk, a man with a beard and mustache, wearing a dark scarf and a blue jacket, smiling slightly. The background is a dark, textured wall.

Jimmy Dijk

**‘Wij zijn
de partij van
de werkende
klasse’**

TRIBUNE

Problemen in de kinderopvang
‘Als dit mijn eigen kind was
zou ik dit niet doen’

SP Horst aan de Maas
Luisteren en mobiliseren
doet de afdeling herleven

Tribune is een uitgave van de Socialistische Partij (SP) en verschijnt 11 maal per jaar

Redactie
Xander Topma (h), Rob Janssen, Bart Linssen, Tijmen Lucie, Peter Sas

Vormgeving
Maurits Gemmink, Nenad Mečava

Aan dit nummer werkten mee
Ronald van Raak, Karen Veldkamp, Peter Verschuren, Joshua Versjide

Foto omslag
Maurits Gemmink

Ga voor contact met de SP en de Tribune naar www.sp.nl/contact
Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de

Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Geen AfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

Samen Sterk

Petra en Hans:
bemoeyenis en
bevlogenheid

18

Drieluik kinderopvang

Deel II:
Vier problemen om
op te lossen

Luisteren, analyseren en mobiliseren

Afdeling
Horst aan de Maas
timmert stevig
aan de weg

Jimmy Dijk

Een vuurspuwer in
de Tweede Kamer

Linksvoor

Tini Mulder-Eenhoorn bestrijdt de
schone schijn in Schoonebeek

4 nieuwsfoto van
de maand

6 actiefoto van
de maand

8 nieuws Tweede
Kamer

9 column
Jimmy Dijk

10 kort nieuws

25 interview
Marilse Eerkens

31 SP van toen tot nu
1986 Partijbouwer
Daan Monjé

32 Kakhiel

nieuwsfoto van de maand

LILIAN BEDANKT!

'Volksvertegenwoordiger zijn vraagt veel, maar brengt nog zoveel meer. Het is een grote eer en verantwoordelijkheid om de stem van mensen te mogen zijn.' Zo begon het bericht van Lilian Marijnissen waarin zij haar vertrek als politiek leider van de SP en lid van de Tweede Kamer aankondigde. De SP is haar grote dank verschuldigd voor haar enorme inzet en alle successen die zij samen met mensen in het land heeft weten te behalen.

In haar afscheidsbericht deelde Marijnissen nogmaals haar overtuiging: 'Uiteindelijk is het niet de politiek, maar zijn het de mensen die de wereld veranderen. De medewerkers in de zorg die elke dag werken met hun hart, de getroffen gezinnen in het toeslagenschandaal die blijven strijden voor een eerlijke overheid en al die werkenden en gepensioneerden die Nederland draaiende houden.'

16 DECEMBER 2023

CHEMISCHE GROND

De actiegroep 'Gezondheid voor alles' demonstreert al bijna vier jaar op zaterdag bij de poorten van het chemische complex Chemours in Dordrecht. Iedere week wordt verontreinigde grond gestort in de vorm van een kruis. De groep wil dat het lozen van PFAS stopt en dat de chemische bedrijven hun verantwoordelijkheid nemen.

Ook de SP verzet zich al jaren tegen deze vervuilende praktijken. Zo werd in oktober 2023 een motie aangenomen van SP en PvdD die uitspreekt dat Chemours moet opdraaien voor de kosten die gemaakt zijn door vervuiling die het heeft aangericht. SP-Kamerlid Sandra Beckerman: 'Dit is een doorbraak in de aanpak van grote vervuilers. Niet langer bepalen, maar betalen. Meer stappen zijn hard nodig. Zo pleiten wij ook voor een gezondheidsonderzoek voor omwonenden, strengere milieuwetgeving, strengere toezicht en hogere boetes.'

Drie vragen aan ons nieuwe Kamerlid Sarah Dobbe

Sarah Dobbe staat altijd voorop als er samen met de mensen actie wordt gevoerd. Dat doet ze in Arnhem waar ze woont en dat deed ze al, voordat ze bij de SP actief was, bij de FNV in de zorg. Nu is ze het nieuwste Tweede Kamerlid voor de SP. Wij stelden haar drie vragen.

Kun je jezelf kort voorstellen?

'Sinds mijn kindertijd woon ik in Arnhem. Onrecht en ongelijkheid heeft me altijd aangegrepen. Daarom heb ik een aantal jaren in Cambodja gewoond en heb ik daar mensenrechtenwerk gedaan. Maar na terugkomst in Nederland herkende ik het onrecht en de ongelijkheid ook hier veel beter. Dat mogen we niet accepteren en met die bevoegenheid heb ik me jarenlang ingezet in de gemeenteraad van Arnhem. Samen met huurders organiseerde ik actie tegen schimmelwoningen. Heb ik mij verzet tegen de markt in de zorg en kwam ik samen met meisjes en vrouwen op tegen intimidatie op straat. Ik wil mijn twee zoons meegeven dat het anders en eerlijker moet in Nederland.'

Hoe wil jij als Kamerlid Nederland socialer maken?

'Dat kan alleen door dat samen met mensen te doen. Daar geloof ik echt in. Samen met zorgverleners heb ik actiegevoerd tegen het afbreken van de thuiszorg. De afbraak was compleet, maar een deel is door de acties van strijdbare zorgverleners overeind gebleven. Hetzelfde heb ik gezien als huurders samen in verzet komen, waarna ineens hun huis wordt opgeknapt, iets wat eerder niet kon. In de Tweede Kamer geldt daarbij hetzelfde. Het debat krijgt kracht als de mensen om wie het gaat daaraan meedoen. Als Kamerlid wil ik dat organiseren. Samen sta je sterk.'

Wat is het eerste dat wat jou betreft moet veranderen?

'De SP is een partij die niet alleen praat maar ook doet. Dat laten we bijvoorbeeld zien met ons zorgbuurthuis. Niet alleen praten over menselijke zorg dichtbij, samen met de buurt, maar daadwerkelijk een zorgbuurthuis opzetten. In Oss is de eerste geopend en je ziet daar hoe belangrijk het is als je zorgverleners het vertrouwen geeft en niet een bureaucratie van wantrouwen optuigt. Dat de zorg voorop staat en er echt samen met mensen wordt gewerkt, dat vind ik mooi. En hoe mooi zou het zijn als er in heel Nederland zorgbuurthuizen zouden komen!'

Geen plek voor mij

“De Tweede Kamer, dat is toch geen plek voor mij?” Dat zei mijn vader toen ik hem vroeg of hij aanwezig wilde zijn bij mijn installatie als Kamerlid afgelopen april. Toen dit bij mij indaalde, begreep ik hoe pijnlijk deze uitspraak eigenlijk was. Niet voor mijzelf, maar om hoe veelzeggend het is over de staat van de politiek. Onze volksvertegenwoordiging wordt door mensen zoals mijn vader, die met meerdere banen tegelijk een gezin onderhield, niet gezien als van hen. Ik zie het als mijn opdracht om de Tweede Kamer wel een plek van al die hardwerkende mensen te maken.

Ongelijk had hij trouwens niet, mijn vader. De belangen van de werkende klasse - daarmee bedoel ik iedereen die zijn inkomen krijg uit loon of een uitkering - worden onvoldoende gediend. De belangen van de graaiende klasse - grote bedrijven, aandeelhouders, beleggers - des te meer. Er is de afgelopen jaren niets gedaan aan stijgende prijzen en achterblijvende inkomens. De zorg is voor velen onbetaalbaar en er

zijn onvoldoende woningen. Maar de bedrijfswinsten bleven stijgen en het aantal superrijken nam verder toe.

Deze verkiezingsuitslag zal niet de verandering brengen waar mensen op hopen. De PVV blijft aanpappen met de VVD. Dat is ook niet gek, Wilders is immers de oud-mentor van Rutte. Alleen wij kunnen de echte tegenstelling tussen de werkende en de graaiende klasse kraken. Maar dat kunnen wij niet alleen in Den Haag. Dat moeten we samen doen met trotse mensen in onze wijken en op de werkvloeren.

Van mij mogen jullie verwachten dat ik daarin voorop zal gaan. Zoals ik ook in Groningen deed. Waar ik samen met Azza knokte voor geïsoleerde huurwoningen. Met Tibisay voor een lagere energierekening. Met Monika voor meer loon en zeker werk voor schoonmakers. Met Alide tegen de marktwerking in de huishoudelijke zorg. Door hen weet ik wat het is om samen te strijden en samen te winnen.

Wij zijn de partij die dit in het hele land kan. Samen kunnen we ervoor zorgen dat de Tweede Kamer weer de plek wordt waar de belangen van de werkende klasse zoals mijn vader voorop komen te staan. Doe je met me mee?

Jimmy Dijk
fractievoorzitter SP

Eerste winst in strijd tegen sloop

Woningstichting Acantus heeft een sloopvergunning aangevraagd voor 27 karakteristieke jaren '20 woningen aan de Sint Vitusstraat

in Oldambt. Dit tegen de wil in van de huidige bewoners. Samen met de lokale SP kwamen ze in actie en tijdens een speciaal aangevraagd debat over de kwestie heeft het college de plannen gepauzeerd. De buit is nog niet helemaal binnen maar van uitstel komt hopelijk afstel!

Een grote groep bewoners overhandigde voor de raadsvergadering van 13 december 2023 al een petitie met 1000 handtekeningen tegen de door woningstichting Acantus ingediende sloopvergunning. Reden genoeg om

deze plannen te heroverwegen en de wethouder daar kritisch op te ondervragen.

Onder leiding van SP-fractievoorzitter Harma Nobbe kwam dat debat er. Na vragen vanuit een groot deel van de raad over onder andere de kosten van sloop versus renovatie en het historische stadsgezicht, ging het college uiteindelijk overstag en stemde in met een second opinion op de ingediende vergunning. Samen met de inwoners blijft de SP druk zetten om de sloopplannen definitief van de baan te halen.

foto SP Oldambt

Goud bij de 100 meter interruptielopen

Meppeler SP-fractievoorzitter Xander Topma is door een jury van de Meppeler Courant unaniem verkozen tot politicus van het jaar 2023. Topma is sinds 2014 fractievoorzitter in de gemeenteraad. Hij staat onder andere op de bres voor de bouw van meer sociale huurwoningen. Vooral de keuze van het college om van alle nieuwbouw maar dertig procent te reserveren voor de sociale huursector steekt hem. 'Omdat de wachttijd nu al langer dan zeven jaar is en hiermee de schreeuw om betaalbare woningen alleen maar luider wordt.'

Volgens burgemeester Richard Korteland heeft Xander Topma het afgelopen jaar de hoogste score van alle raadsleden op zijn stappenteller. Hij was het meest voor de interruptiemicrofoon in de raadszaal te vinden met op- en aanmerkingen. 'Hij voert altijd inhoudelijke oppositie en is zelden te beroerd om creatief en constructief mee te denken,' schreef de jury.

foto Wikimedia Commons

foto SP Breda

Makkelijker je recht halen dankzij Bredase SP

Feest bij de Bredase SP-fractie. Op donderdag 30 november nam de gehele gemeenteraad van Breda een belangrijk voorstel aan die de weg vrijmaakt voor een lokaal Huis van het Recht. Het Huis van het Recht is een werkwijze waarbij verschillende organisaties, zoals de overheid, het OM, de rechtbank en hulpverleners samenwerken om mensen met sociale en juridische problemen te helpen. Op landelijke schaal is het een initiatief van SP-Kamerlid Michiel van Nispen (Zie Tribune oktober 2023).

SP-burgerraadslid Edwin Plinck schreef de motie die dit alles nu mogelijk maakt in Breda: 'Als slachtoffer van het toeslagenschandaal vind ik het belangrijk dat mensen in Breda geholpen worden door de overheid als zij sociale en juridische problemen hebben, het Huis van het Recht gaat hierbij helpen'.

Plinck schreef een raadsnotitie waarbij allerlei experts uit het land en SP-Kamerlid Michiel van Nispen in de Bredase raad toelichten waarom het 'het Huis van het Recht' een belangrijke toevoeging is voor onze inwoners. Doordat er breed gekeken en gedeeld wordt tussen de verschillende betrokken mensen worden grotere problemen voorkomen. Zo bleek tijdens een sessie dat een inspreker uit Heerlen, waar men op die manier werkt, daardoor in zijn huis kan blijven wonen.

Hoge nood in de trein

Na jarenlang aandringen door de SP hebben de Provinciale Staten besloten dat er geld komt om ervoor te zorgen dat alle treinen in Gelderland de komende jaren toiletten krijgen. De provinciale SP-fractie is blij dat er nu na vele jaren van acties en inzet van verschillende fracties ook in Gelderland een einde gaat komen aan een periode met treinen zonder toiletten.

In een aantal regionale treinen in Gelderland (Valleilijn en Achterhoek-Rivierenland) ontbreekt op dit moment een toilet op de trein. Voor veel mensen met een beperking of ziekte is de beschikbaarheid van toiletten op de trein cruciaal. Bij het ontbreken daarvan kunnen zij niet of nauwelijks gebruik maken van deze regionale treinen, en is hun bewegingsvrijheid beperkt. In de rest van Nederland rijden dan ook alleen treinen met toiletten.

Fractievoorzitter Eric van Kaathoven over het besluit van Provinciale Staten: 'Het ontbreken van toiletten in treinen hebben wij altijd gezien als een domme fout. Bizar dat het zo lang heeft geduurd maar fijn dat deze nu eindelijk hersteld gaat worden!' Wel pleit Van Kaathoven ervoor om de ombouw zo snel als mogelijk te doen. Het kan nog jaren duren voordat de laatste trein omgebouwd is.

foto SP Gelderland

Bergen op Zoom op de bres voor huisartsenzorg

Twee huisartsenpraktijken in Bergen op Zoom zijn onlangs opgekocht door het commerciële Co-Med. Meteen werden de effecten duidelijk: bij de hulpdienst van de SP kwamen klachten van patiënten binnen over slechtere bereikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit. Ook hoorde de SP zorgen bij patiënten omdat ze niet weten of hun huisarts betrokken blijft bij de nieuwe praktijkopzet en via de media moesten vernemen van de overname.

De SP vindt dat toegang tot huisartsenzorg een basisbehoefte is die de gemeente moet garanderen. De fractie diende daarom een voorstel in waarmee ze het college opriep om mogelijke oplossingen te presenteren waardoor de zorg weer goed en toegankelijk kan worden. Dit voorstel is uiteindelijk aangenomen met ondersteuning vanuit de hele raad. Een goed voorbeeld van hoe de hulpdienst ervoor zorgt dat in de gemeenteraad de belangrijke zaken worden besproken!

Gerrie Elfrink voorgedragen als SP-lijsttrekker Europese verkiezingen

Gerrie Elfrink is 21 december door het partijbestuur voorgedragen als SP-lijsttrekker voor de verkiezingen voor het Europees Parlement van juni 2024. Met oud-wethouder en raadslid in Arnhem Gerrie Elfrink als lijsttrekker kiest de SP voor een waakhond in Brussel die in het Europees Parlement de belangen van gewone mensen zal verdedigen.

'Elfrink kaart misstanden aan. Dat deed hij eerder al toen hij undercover ging als arbeidsmigrant bij een uitzendbureau, om zo de uitbuiting van arbeidsmigranten voor het voetlicht te brengen. In Brussel maken de multinationals de dienst uit. Dan heb je een waakhond nodig die vol opkomt voor de belangen van de werkende klasse', aldus Nils Müller van de kandidatencommissie.

De top vijf van de lijst wordt verder ingevuld door Fenna Feenstra (Garrelsweer, 1970), Bram Roovers (Den Bosch, 1999), Anne Cramer (Den Haag, 1998) en Vera Inekci (Vilvoorde (België), 1990).

foto Maurits Gemmink

Voordracht partijbestuur gepresenteerd

De SP heeft op 21 december een nieuw partijbestuur voorgedragen. SP'er Lieke van Rossum is kandidaat voor het partijvoorzitterschap. Van Rossum heeft veel ervaring binnen de partij. Zo is zij momenteel hoofd van het scholingsteam van de SP en was ze 13 jaar fractievoorzitter voor de SP in de gemeenteraad van Delft. Nils Müller uit Zutphen is voorgedragen als algemeen secretaris

'De kandidatencommissie is er trots op dat Lieke van Rossum en Nils Müller door het partijbestuur zijn voorgedragen als respectievelijk kandidaat voorzitter en kandidaat algemeen secretaris van de SP. Lieke woont in Delft samen met haar gezin. Ze was jarenlang fractievoorzitter in de gemeenteraad waar ze de strijd van bewoners naar de gemeenteraad bracht. Zo kwam ze samen met honderden huurders van Vestia op tegen schimmelproblemen en slecht woningonderhoud. Nils was geschiedenisleraar en gaf vanaf 2013 leiding aan de SP in Zutphen. Daar liet de SP door een combinatie van besturen en actie zien veel voor mensen te kunnen betekenen. Nils wist samen met de afdeling, zorgpersoneel en de mensen uit Zutphen de marktwerking uit de huishoudelijke zorg te krijgen. Wij zien in hem de perfecte algemeen secretaris naast Lieke', aldus Bastiaan Meijer van de kandidatencommissie.

De complete voordracht, tegenkandidaten en de procedure voor de verkiezing van het nieuwe partijbestuur zijn te vinden op www.spnet.nl

foto Maurits Gemmink

‘Ik denk wel dat we elkaar scherp houden’

Petra van Werven en Hans Boerwinkel kenden elkaar al van eerdere SP-acties, zoals een Superzaterdag in Berkelland. ‘Maar daar was nog niets aan de hand.’ Tijdens een grote actie in Apeldoorn was Hans als medewerker aanwezig om alles voor Lilian Marijnissen te regelen. Petra: ‘Ik vond hem vooraf een beetje irritant met zijn bemoeienis met de actie. Maar toen hij er eenmaal was, werd het erg gezellig en klikte het goed, al pratend in de deuropening van de SP-bus.

Ze kwamen elkaar tegen bij de actie voor het behoud van een mooie kleinschalige zorgvoorziening in 'Het Kristal' in Apeldoorn. Lilian Marijnissen was aanwezig bij die actie, dus was het aan Hans, als fractiemedewerker, de taak om vooraf bij Petra te informeren of alles goed geregeld was. Petra: 'Ik kreeg bijvoorbeeld de vraag of ik wel aan koffie had gedacht.' Waarop Petra dacht: 'Dat kan ik heus zelf wel, waar bemoei je je mee'.

Eenmaal op de actiedag bleken ze het wel erg goed met elkaar te kunnen vinden. Hans: 'Na afloop hebben we met z'n tweeën de boel opgeruimd, intussen een beetje ouwehoeren en elkaar vliegen afvangen.' Ze hadden zelf nog niets in de gaten, maar op de terugweg vroeg collega Joshua Versijde aan Hans of er tussen hem en Petra iets aan de hand was.

Ze hadden afscheid genomen met de afspraak om later verder te praten. Hans vertelt: 'Twee dagen later heb ik haar gebeld, de volgende dag kwamen we bij elkaar en toen sprong de vonk wel over.' Er ontstond een relatie tussen de voorzitter van SP Doetinchem en het actief lid van SP Apeldoorn. Hoewel beide plaatsen in Gelderland liggen, is het toch een klein uur rijden van elkaar.

Dat was niet de enige uitdaging. Petra heeft twee dochters die niet meteen toe waren aan de nieuwe vriend van mama. 'Hans belde wel eens vanuit z'n werk in Den Haag of hij op de terugweg langs kon komen. Dan gingen we als twee verliefde pubers een stukje wandelen in Apeldoorn.' Inmiddels is Hans helemaal opgenomen in huize 'Petra' en weet hij soms dingen van haar dochters die zij zelf nog niet had gehoord.

Bij Hans thuis in Doetinchem ging het soepeler. Petra kwam daar graag naartoe en zo rolde ze ongemerkt in zijn afdeling. Petra: 'Ik kwam bij Hans thuis tijdens de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen. Dan was er bij hem campagne-overleg en ik zat daar gewoon bij. Het was heel erg leuk in de afdeling en dan ging ik ook mee kloppen in de buurten.'

Politiek zijn ze aan elkaar gewaagd. Hans legt uit: 'We mogen dan wel een relatie hebben, maar het valt iedereen wel op dat ik in de vergaderingen regelmatig tegengas van Petra krijg.' Petra: 'Ik denk dat we elkaar scherp houden en we zijn goed in het analyseren waarom dingen in de politiek gaan zoals ze gaan.' Hans zegt: 'Wat we delen is dat we samen erg begaan en bevlogen zijn als het gaat om de partij. Wij willen allebei dat het beter gaat met de SP.'

Jimmy Dijk

‘Als je de wereld wil veranderen, ga je ook tegenstand krijgen’

Hij wordt een vuurspuwer genoemd. Aanvallend in het debat, confronterend en loopt voorop in de strijd. Na het vertrek van Lilian Marijnissen werd Jimmy Dijk verkozen tot de nieuwe SP-fractievoorzitter in de Tweede Kamer. Hij zit vol energie en heeft een missie: ‘We moeten de partij zijn die weer toekomst kan bieden.’

We spreken Jimmy Dijk op 24 december in zijn woonplaats Groningen. Hij is dan net 11 dagen de nieuwe fractievoorzitter van de SP in de Tweede Kamer. In die paar dagen voerde hij debatten, had hij talloze media-optredens en ging hij ook nog eens de straat op met de SP-afdeling in Venlo. Maar vraag je hem of hij moe is, dan kijkt hij je aan alsof je gek bent. ‘Ik krijg er juist heel veel energie van en vind het hartstikke leuk!’

Toch is zijn nieuwe rol ook nog wel wennen, zegt Dijk: ‘Het was natuurlijk erg abrupt. En dan zijn opeens alle ogen van binnen en buiten de partij op je gericht. Gelukkig ben ik niet snel zenuwachtig of nerveus. Dat zit ergens in mijn karakter. Volgens mij waren de reacties na de eerste dagen goed. Daar ben ik blij mee.’

EGRE RECHTSE TIJDEN

De fractie koos unaniem voor Jimmy Dijk als nieuwe fractievoorzitter. Ondanks dat hij de beslissing snel moest nemen, twijfelde hij er niet over: ‘De partij gaat me aan het hart. Ook leven we nu al jaren in egre rechtse tijden. Als je ziet wat er aan de hand is en je bent er ook van overtuigd dat er iets moet gebeuren, dan vind ik ook dat je moet opstaan. Onze partij heeft een verhaal te vertellen en ik wil dat doen. Dat de fantasische mensen die met mij in de fractie zitten dan naar mij kijken om daarin voorop te lopen, dat vind ik ontzettend eervol. Sinds bekend is geworden dat ik de nieuwe fractievoorzitter ben, krijg ik vooral veel positieve reacties van mensen buiten de politiek met wie ik de afgelopen jaren heb samengewerkt.

Bijvoorbeeld zorgverleners en bewoners met wie ik in de buurten succesvolle acties heb gevoerd. Dat vind ik heel tof, want dat zijn de mensen waar ik de komende jaren ook echt een beroep op ga doen. We hebben hen als partij nu echt nodig.’

ECHTE VERANDERING

Bij de laatste verkiezingen zijn de kiezers volgens Dijk op zoek gegaan naar partijen waarvan ze hopen dat die echte verandering gaan brengen: ‘Er wordt al jarenlang op mensen neergekeken. Dat voel je ook heel erg als je in de buurten in gesprek gaat en daarom hebben mensen op partijen als PVV, BBB en NSC gestemd. De laatste verkiezingen zijn echt wel een aardverschuiving geweest.’

‘Het trieste is alleen,’ vervolgt Dijk, ‘dat ik het met die partijen niet zie gebeuren. Mensen willen dat het beter wordt op sociaal gebied, maar PVV, BBB en NSC zijn nu al aan het duiken. Geen verlaging van de huren en geen lagere energierekening, terwijl ze een paar weken geleden nog het hardst riepen hoe belachelijk het was dat de belasting op energie omhoog ging! Het is onze taak om hen hiermee te confronteren en hen onder druk te zetten om de huren en de energierekening alsnog te verlagen. De onderhandelende partijen zijn de samenleving aan het verdelen, terwijl ze de welvaart moeten herverdelen.’

Mijn eerste aanvaring met Wilders ging daar ook over. Het moet gewoon nu geregeld worden. Je kunt je niet eerst een half jaar opsluiten met je beoogde coalitiepartners terwijl mensen nú niet te eten hebben en de rekeningen niet kunnen betalen. Een grote mond hebben voor de verkiezingen is makkelijk, maar je moet daarna ook leveren.’

A portrait of Jimmy Dijk, a man with a beard and mustache, wearing a blue coat and a dark scarf. He is standing in a busy, blurred outdoor setting, possibly a market or street. The background shows other people and buildings, but they are out of focus.

JIMMY DIJK

*Geboren op
3 november 1985.*

*Studeerde sociologie aan de
Rijksuniversiteit Groningen
en werkte tegelijkertijd
jaren in de kartonfabriek.*

*Werd in 2005 lid
van de SP nadat hij als
jongerenwerker in de
wijken zag wat er allemaal
niet goed ging.*

*Van 10 september 2010
tot 17 mei 2023 was hij
gemeenteraadslid in
Groningen.*

*Op 20 april 2023 werd hij
lid van de Tweede Kamer.*

*Sinds 13 december 2023
is hij fractievoorzitter
voor de SP.*

‘Er wordt al jarenlang op mensen neergekeken’

EEN NIEUW VERHAAL

Toen Dijk in de gemeenteraad van Groningen zat, maakte de SP eerst deel uit van de coalitie, toen van de oppositie en later weer in de coalitie. De tijd in de oppositie gebruikte de lokale

fractie om met een nieuw verhaal te komen over het bestrijden van de tweedeling. Publieke voorzieningen moesten weer worden opgebouwd en in eigen handen worden genomen. Toen de SP, na die tijd in de oppositie, weer terugkwam in de coalitie, merkte Dijk dat met die visie en ideeën de samenleving en andere partijen de goede kant op konden worden geduwd.

‘Ik merkte dat wij in een coalitie terechtkwamen waarbij steeds meer partijen onze ideeën deelden. We wilden weer zeggenschap hebben over onze energie en dus hebben we een eigen gemeentelijk energiebedrijf opgericht. Een van de kernpunten was dat we tweedeling wilden bestrijden. Dat betekent dat je veel meer gaat investeren in buurten en wijken waar de afgelopen jaren de hardste klappen zijn gevallen. Die manier

van werken maakt dat het makkelijk is om voor vooruitgang te strijden in plaats van achteruitgang te bestrijden. Ik zou dat ook een heel goede strategie vinden voor de landelijke fractie in de komende jaren. Het is in Groningen gelukt, omdat we een aanvallende stijl hebben gekozen. Zowel in ideeën als in de confrontatie met tegenstanders. En het zijn ook echt tegenstanders. Als je de wereld wil veranderen, ga je ook tegenstand krijgen. Dat is de weerstand van gevestigde belangen.’

WOEDE IN HET LICHAAM

Hoor je Dijk praten, dan is het overduidelijk dat zijn motivatie diepgeworteld is. Zelf kijkt hij naar zijn familie en jeugd als verklaring voor wie hij is geworden: ‘Dat recht voor z'n raap

heb ik van mijn vader uit Rotterdam, het temperament van mijn moeder uit Bordeaux. Het is bij mij echt een mix van die twee. Er zit ook woede in mijn lichaam. Dat komt omdat ik op een gasbel ben geboren. Dat heeft veel betekend voor mijn vorming. Dat strijdbare is later versterkt door de mensen uit de buurten en op de werkvloer met wie ik actie heb gevoerd. Zij worden tekortgedaan en dat klopt gewoon niet. Dit zijn de mensen die keihard werken, zo het beste van hun leven willen maken, maar worden door politieke beslissingen keer op keer achteruit geworpen.

Wij zijn de partij van de werkende klasse. Dat zijn de mensen in loondienst of met een uitkering of pensioen. Dat zijn de boeren die zelf hun land bewerken, dus niet de industriëlen

die een paar varkensschuren hebben en daar gewoon productie draaien. Het gaat om trotse mensen die in hun wijk en op de werkvloer het beste ervan maken en op die manier de wereld veranderen. Het zijn de mensen die bij ons horen en niet bij de PVV, NSC en zeker niet bij de VVD.'

TOEKOMST

Dijk is niet iemand die bij een beetje tegenslag bij de pakken neer gaat zitten. Sterker nog, het optimisme spat van hem af. Zo ook als hij praat over de jongerenorganisatie van de SP: 'SP Jongeren staat als een huis. Dat is goed, want wij hebben het als partij in ons om veel meer jongeren aan te spreken. Zij maken zich zorgen over oorlogen en over woonruimte, en

Van Grunnen tot an stad

Dijk is geboren in Oldenzijl, op het platteland, maar woont nu al vele jaren met zijn vriendin en kat in stad Groningen. Ondanks dat hij veel in Den Haag moet zijn, denkt hij er niet aan om die kant op te verhuizen: 'Ik ga hier niet weg. Mijn familie en vrienden zitten hier. En ondanks dat Groningen een steeds groter groeiende stad is met enorm veel studenten, is het toch een relaxte stad. Er is hier een sfeer die mij heel erg bevalt. Maar ik ben op het platteland geboren en ik vind het ook wel echt heel fijn om af en toe een stukje die kant op te rijden. Gewoon, om daar weer rond te lopen.'

dus eigenlijk over hun eigen toekomst. Het wordt steeds moeilijker om als jongere een leven op te bouwen. Wij moeten de partij zijn die weer toekomst kan bieden.'

Over de toekomst van de SP zelf gaat Dijk de komende tijd in gesprek met leden, sympathisanten en iedereen die iets van de partij vindt: 'Natuurlijk heb ik ideeën over hoe we verder moeten, maar als wij weer een grote partij willen worden, hebben we echt iedereen nodig. Dus laat van je horen als je ideeën hebt over wat we moeten doen en hoe we dat moeten doen, over vorm én inhoud. Dat kan en ga ik niet in mijn eentje doen. Ik roep alle mensen op om zich met de SP te bemoeien.'

'Een grote mond hebben voor de verkiezingen is makkelijk, maar je moet daarna ook leveren'

DE VIER GROOTSTE PROBLEMEN VAN HET KINDEROPVANG- BELEID

Elke dag rekenen honderdduizenden gezinnen erop dat kinderopvang goed geregeld is. Net als de 120 duizend medewerkers, die het allemaal moeten uitvoeren. En de overheid, die het grotendeels betaalt en hoopt dat goede opvang helpt om meer mensen aan het werk te krijgen. Het is dan ook verbazingwekkend dat zij alle drie behoorlijk veel problemen ondervinden door de manier waarop het kinderopvangbeleid nu is vormgegeven. Bart Linssen van het wetenschappelijk bureau van de SP neemt de grootste problemen door.

Kinderopvang - deel 2

In een driedelige serie onderzoekt Bart Linssen van het wetenschappelijk bureau van de SP hoe de kinderopvang in Nederland ontstaan is, welke problemen er spelen en welke mogelijke oplossingen ervoor zijn. In dit tweede deel bespreek hij de problemen die hij is tegengekomen tijdens de gesprekken die hij voerde met medewerkers en experts, en in de relevante boeken en rapporten. Deel één verscheen in de Tribune van december 2023, deel drie verschijnt binnenkort in de Tribune.

PROBLEEM 1: WE HOUDEN ONSZELF VOOR DE GEK OVER OPVANG VOOR BABY'S

Na de geboorte van een kind krijgen ouders een tijdje verlof. Als jonge ouder kan ik het me niet anders voorstellen. Want het is nou eenmaal zwaar, zo'n minimensje dat continu eet en poept (en gelukkig ook veel slaapt).

Niet lang na de geboorte wordt verwacht dat je weer aan het werk gaat. Om dat aan te moedigen krijgen ouders subsidie voor de opvang van hun kind. Vooral voor moeders is dat een grote verandering geweest. Waar zij voorheen geen andere optie hadden dan thuisblijven met de baby, hebben velen van hen tegenwoordig de keuze om weer te gaan werken. Kinderopvangbeleid is dan ook echt emancipatiebeleid.

Deze keuze leverde vanaf het begin al spanning op. Neem bijvoorbeeld Jet van Rijswijk. Haar moeder Lily schreef het boek waar ik het eerste deel van het verhaal over de geschiedenis van kinderopvang in Nederland op baseerde, en was actief in de strijd voor overheidssteun voor kinderopvang. Toen Jet na de geboorte van haar kind besloot om een tijdje te stoppen met werken omdat ze twijfelde over de kwaliteit van de opvang, volgde protest van haar moeder: 'Daar hebben we zo lang voor gevochten: voor crèches, zodat je als vrouw kunt blijven werken als je een kind krijgt.'

Jet was niet de enige die haar kinderen niet naar de opvang bracht. Nog steeds twijfelen veel ouders of opvang de beste keuze is. Hun wantrouwen is wellicht te verklaren uit het feit dat in Nederland kinderen al na een paar maanden naar de opvang gaan. Nederland loopt wat dat betreft een beetje uit de pas: in landen als Duitsland en Zweden worden kinderen pas na de eerste verjaardag naar de opvang gebracht.

Helen Eriksson, demograaf: *'Niemand in Zweden zou z'n kind van drie maanden naar de opvang brengen. Zouden we dat wel doen, dan zouden er al snel veel klachten komen dat de opvang niet goed is.'*

Dat doen deze landen omdat wetenschappers hebben aangetoond dat het eerste jaar belangrijk is voor de hechting tussen het kind en de opvoeders. Daar moeten ouders ruim de tijd voor krijgen. Ook hebben baby's het over het algemeen thuis beter dan op de opvang. Hoe hard een pedagogisch medewerker ook haar best doet: een ouder kent het kind beter en kan een baby meer aandacht geven. Alleen bij gezinnen waar het heel slecht gaat (bijvoorbeeld vanwege stress door armoede) is opvang soms beter. Organisaties

'Als dit mijn eigen kind was zou ik dit niet doen'

als het Nederlands Jeugdinstituut en Unicef pleiten dan ook voor langdurig ouderschapsverlof.

Van pedagogisch medewerkers die ik de afgelopen tijd sprak, hoorde ik vergelijkbare verhalen. Met de zorg voor baby's zadelen we hen op met een onmogelijke taak. Een van hen vertelde mij dat zij haar baby niet naar de opvang brengt, en dat haar collega's zonder uitzondering zeggen: 'Niet onder de één'. Een ander bracht haar baby na enkele maanden, maar deed dat vooral uit noodzaak. Net als veel andere ouders.

Een pedagogisch medewerker die ik sprak: *'Ik legde soms kindjes in bed die bleven huilen, waarbij ik dacht: 'als dit mijn eigen kind was zou ik dit niet doen.'*

Waarom brengen we onze baby's dan toch naar de opvang? Waarschijnlijk omdat kinder-

opvang in de eerste plaats arbeidsmarktbeleid is. Maar wie graag meer ouders aan het werk ziet, heeft weinig aan de babyopvang. Voorheen werd een pedagogisch medewerker geacht voor vijf of zes baby's te zorgen, inmiddels zijn dit er maximaal drie. De kwaliteitsverbetering die daarbij hoort kost veel geld en zorgt er niet voor dat meer ouders gaan werken.

Er is ook geen duidelijke pedagogische meerwaarde, die je bij oudere kinderen wel hebt. En bij personeelstekorten gaat babyopvang ook ten koste van opvang van oudere kinderen. Want de pedagogisch medewerker die nu voor drie baby's zorgt, had ook op een grotere groep oudere kinderen kunnen passen. Maar dan moet er wel wat gebeuren aan de arbeidsomstandigheden van medewerkers, want daar is het nu droevig mee gesteld.

f

‘Te veel kinderen op een groep, open deuren waardoor het overzicht zoek is’

PROBLEEM 2: WERKEN IN DE KINDEROPVANG IS GEEN GOEDE BAAN

Al in 2016 publiceerde het toenmalig SP-Kamerlid Tjitske Siderius het rapport ‘De kinderopvang aan het woord’. Daarin was duidelijk te lezen wat de problemen waren waar medewerkers tegenaan liepen. Er waren te grote groepen en de werkdruk was te hoog. Bovendien was er geen tijd om te zorgen voor een schone opvang. Door bezuinigingen waren de meeste schoonmakers verdwenen, waardoor de pedagogisch medewerkers dat werk er nu bij moesten doen.

Wie nu met pedagogisch medewerkers spreekt, hoort nog steeds dezelfde verhalen. Dat is triest, maar niet verbazingwekkend. Hoe we omgaan met de mensen die in de kinderopvang werken, zegt iets over hoe we hun werk waarderen. En die waardering is helaas laag.

Hun salaris is wat dat betreft tekenend: gemiddeld 2.700 euro bruto per maand. Ter vergelijking: op de basisschool is het bruto maandsalaris van een docent gemiddeld bijna 4.000 euro. Ook zijn contracten vaak klein: medewerkers gaven onlangs nog aan graag vier tot zeven uur per week meer te willen werken (dit was een enquête bij de kinderopvang en de buitenschoolse opvang).

Coos van der Pol, beleidsmedewerker bij FNV: *In de kinderopvang is het gewoon crisis. Er is een enorm tekort aan medewerkers. Tegelijkertijd verlies je talent omdat het salaris te laag is en de arbeidsvoorwaarden niet goed genoeg zijn. Je verliest hiermee personeel en trekt te weinig nieuwe mensen aan.*

Denk ook aan het gratis kwartiertje, of soms zelfs half uurtje, dat pedagogisch medewerkers elke dag maken aan het begin van de dag. Om alles klaar te zetten en voor te bereiden. Pas vanaf het moment dat de kinderen mogen komen, worden zij betaald. Of een andere situatie: omdat er wat kinderen ziek zijn, wordt een ingeroosterde medewerker naar huis gestuurd. Onbetaald, maar met de afspraak dat de medewerker beschikbaar moet blijven die dag.

Uit Kinderopvang aan het woord: *‘Het werken met kinderen blijft leuk, daar haal ik nog steeds energie uit. Daarentegen is hetgeen de organisatie van mij verlangt steeds meer geworden, zonder dat daar extra tijd of geld tegenover staat. Wil ik mijn werk goed doen, dan moet ik in mijn eigen tijd doorwerken.’*

Woensdagen zijn relatief rustige dagen, weet ik van de opvang van mijn eigen kind. Dan nemen

vrij veel ouders verlof op, dus hoeft de kleine niet naar de opvang. De groepen zijn dan klein, wat mij fijn leek voor mijn kind. Maar ik heb er als ouder nooit bij stilgestaan dat een woensdag voor een pedagogisch medewerker helemaal niet rustig is. 'Je staat dan in je eentje op een groep van acht kinderen. Moet er eentje naar het toilet, dan moet ik er zeven alleen laten.'

Uit Kinderopvang aan het woord: *'Te veel kinderen op een groep, open deuren waardoor het overzicht zoek is. In de pauze sta je alleen en je moet toch naar een slaapkamer en hebt daardoor geen overzicht op dreumesen die de tafels opklommen. Daardoor voel ik mij onveilig. Te vaak de hele dag alleen werken op woensdagen of vrijdagen.'*

Inmiddels is er sprake van een flink personeelstekort in de kinderopvang. Dat maakt de werkdruk alleen maar groter. Bovendien zijn er begin 2023 enkele beleidswijzigingen geweest die de kwaliteit verder onder druk zetten. Zo mogen studenten eerder als volwaardig medewerker worden meegeteld en zijn taaleisen wederom uitgesteld. Dit soort beleidskeuzes laat zien dat de kwaliteit van kinderopvang in Nederland niet bovenaan staat. En dat kwalitatief goede kinderopvang nog lang niet als een recht wordt gezien.

PROBLEEM 3: KINDEROPVANG IS GEEN RECHT, MAAR MOET JE VERDIENEN

In Nederland subsidieert de overheid de kinderopvang op twee manieren. Aan kinderen van tweeënhalft tot vier jaar die extra ondersteuning nodig hebben, kunnen gemeenten vier ochtenden opvang per week aanbieden. Hoeveel kinderen hier gebruik van maken is niet precies bekend, maar het zijn er tussen de 40 en 100 duizend. Dit is puur onderwijsachterstandenbeleid: het is bedoeld om kinderen drie dreigen achterop te raken een goede start op de basisschool te geven. Ouders hoeven niet te werken om deze opvang vergoed te krijgen.

De andere subsidie is de kinderopvangtoeslag, die wordt verstrekt aan zo'n half miljoen kinderen. De voornaamste eis voor deze subsidie is dat ouders de uren waarvoor ze opvang krijgen ook echt werken (de zogenaamde arbeidseis). Maar natuurlijk is niet elke ouder aan het werk, en gaan dus niet alle kinderen naar de opvang. En wanneer het economisch minder gaat, zoals in de jaren 2012 tot 2014, kan het zomaar gebeuren dat ontzettend veel ouders tegelijkertijd hun baan verliezen.

Voor kinderen die plotseling niet meer naar de

Wie opvang in het belang van het kind organiseert, zou dit nooit zo bedenken

opvang kunnen is dat niet goed. Maar het is ook een probleem voor de aanbieders van kinderopvang: zonder vraag naar opvang dalen hun inkomsten en kan het gebeuren dat zij aan het eind van het jaar geld tekortkomen.

Uit Kinderopvang aan het woord: *'Het systeem is erg complex voor ouders, waardoor er veel risico's zijn voor de organisatie (bijvoorbeeld wanbetalers). Bewust of onbewust foutieve informatie van ouders kan leiden tot grote financiële risico's.'*

Het contrast met hoe we onderwijs vanaf vier jaar organiseren is opvallend. Als het economisch minder gaat en ouders hun baan verliezen, blijven hun kinderen naar school gaan. Maar kinderen van ouders die zonder werk komen te zitten, kunnen zomaar hun plekje op de opvang verliezen. Wie opvang in het belang van het kind organiseert, zou dit nooit zo bedenken.

Ook ouders die willen werken hebben last van de arbeidseis. Wie een baan vindt, moet hopen dat er opvang beschikbaar is. Kinderen worden bij alle locaties in de buurt op de wachtlijst gezet, waardoor kinderopvanglocaties geen idee hebben of het kind ook echt bij hen terecht komt. Het gevolg is dat kinderopvangorganisaties altijd het gevaar lopen dat de vraag naar hun diensten tegenvalt. Vaste contracten worden vermeden, het aantal uren per contract is klein, en investeringen worden zo veel mogelijk uitgesteld.

Uit Kinderopvang aan het woord: *'Tijdelijke contracten van goede pedagogisch medewerkers werden niet verlengd, dus moesten er weer vreemde mensen worden aangenomen. Dit verhoogt de werkdruk bij de desbetreffende groep en voor kinderen en ouders zijn die wisselingen ook niet fijn.'*

Zelfs als je recht op kinderopvangtoeslag hebt en een plekje op de opvang kunt krijgen, is het de vraag of je er iets aan hebt. Veel ouders besluiten om niet te gaan werken, omdat meer uren werken na betaling van de kinderopvang niets oplevert.

Coos van der Pol, beleidsmedewerker bij FNV: *'De problemen worden versterkt door de inkomensafhankelijke toeslagen. Als je ervoor kiest om meer te gaan werken, kun je je toeslagen verliezen, waardoor je er netto niet op vooruit gaat.'*

Ook zijn ouders sinds het toeslagenschandaal bang om opvang aan te vragen: straks moeten ze die weer terugbetalen. Bovendien is het ook nog eens ingewikkeld om uit te voeren, doordat inkomens door allerlei omstandigheden kunnen veranderen. Om die reden zijn uitvoeringsorganisaties, die werd gevraagd wat hun rol kan zijn in een nieuw kinderopvangstelsel, geen voorstander van de arbeidseis.

Tegenover alle problemen die ouders onder vinden met de manier waarop kinderopvang wordt betaald, staan organisaties die kansen zien. Niet voor een stabielere sector en betere opvang, maar om veel geld te verdienen.

PROBLEEM 4: ER VALT VEEL GELD TE VERDIENEN AAN KINDEROPVANG

Nadat de kinderopvang twintig jaar geleden verder is vermarkt, is het percentage commerciële partijen snel toegenomen. Eind jaren negentig was dit nog zo'n 20 procent, tien jaar later ging het al om meer dan de helft. Sindsdien is de situatie alleen maar verergerd: in 2023 maken de financiële sprinkhanen van private equity maar liefst 12 procent van de sector uit. Private equity zijn investeringsfondsen die helemaal niet geïnteresseerd zijn in goede opvang, maar alleen op korte termijn zoveel mogelijk geld willen verdienen.

Onderzoeksbureau SEO over private equity in de kinderopvang: *'De eigendomsperiode loopt gemiddeld vier tot zeven jaar en het belangrijkste deel van het rendement wordt doorgaans gerealiseerd bij de doorverkoop van het overgenomen bedrijf.'*

Dat dit tot wantoestanden leidt, is al een tijdje bekend. Zo ging in 2014 het financieel gezonde Estro failliet. Dit had niets te maken met de organisatie zelf: er werd genoeg verdiend om de kosten te dekken. De problemen werden volledig veroorzaakt door de nieuwe eigenaar, Providence, die enorme financiële verplichtingen bij Estro neerlegde. Binnen vier jaar ging Estro financieel door de hoeven. 40 duizend kinderen verloren daarmee hun opvang.

Er zijn meer nadelen aan deze eigenaren met een extreme focus op de korte termijn. Zo richt private equity zich voornamelijk op de rijke

ouders, door kinderopvangorganisaties in wijken waar zij wonen op te kopen. Als een gekochte organisatie ook vestigingen in andere wijken heeft, worden deze gesloten. In de overgebleven wijken kunnen dan hogere uurtarieven worden gevraagd. Ook wordt personeel uit deze wijken wegelokt met een hoger salaris. En dus verschaalt het aanbod, of verdwijnt de kinderopvang geheel uit deze wijken.

Daarmee zit private equity plannen voor betaalbare kinderopvang in de weg. Er is op de korte termijn immers maar een beperkt aanbod. Omdat aanbieders het recht hebben om hogere

prijzen te vragen dan de maximale subsidie van de overheid, kunnen rijke ouders anderen aftroeven. Hierdoor lopen kinderen van minder vermogende ouders het risico buiten de boot te vallen, wat ook de kanselijkheid verder ondermijnt. Met deze waarschuwing kwamen ook de planbureaus CPB en SCP begin 2023.

Ook levert de opkomst van private equity extra regels op, stelt onderzoeksjournalist Mirjam de Rijk in De Groene Amsterdammer: 'Om te voorkomen dat de kwaliteit wordt uitgehold door opkopers die slechts op winst uit zijn, is alles rondom de kwaliteit vastgelegd in regels. Regels waar mensen die in de sector werken, en soms ook ouders, helemaal tureluurs van worden.'

Om te zorgen dat de kwaliteit op orde blijft, rekent de regering erop dat ouders deze partijen in de gaten houden. Als ze slecht zouden presteren, zijn zij de marktmeester, en stappen zij over naar een andere aanbieder, is de gedachte. Maar zo werkt het niet, aldus **Marjet Winsemius van Voorwerkende ouders:**

'Ik ben geen marktmeester, want ik heb geen keuzevrijheid. Ik moet hopen dat er plek is. En als het gaat over kwaliteit: ik heb geen idee. Ik breng mijn kind, ben er vijf minuten, en dan ben ik weer weg. En als ik mijn kind weer haal, heb ik ook nog stress, want ik moet nog boodschappen doen en koken, en heb gewerkt en ben dus moe.'

Dit soort problemen is niet uniek voor de kinderopvang. Overal waar private equity z'n intrede doet, komen ze voor: de jeugdzorg, de huizenmarkt, ouderenzorg, het onderwijs en ga zo maar door. Ze zijn het uitvloeisel van neoliberaal marktbeleid in sectoren waar de overheid de afname van diensten garandeert. En tegelijkertijd probeert om de kwaliteit en betaalbaarheid op orde te houden.

HOE NU VERDER?

Het gaat duidelijk niet goed met de kinderopvang. Maar je kunt denken: ik ben geen kind, geen pedagogisch medewerker en geen ouder. Dit verhaal gaat niet over mij. Dat is een vergissing. Kinderen onder de vier zijn misschien wel de meest kwetsbare leden van onze samenleving. Hoe we met hen omgaan, en met de mensen die voor hen zorgen, zegt alles over de gemeenschap waar ook jij onderdeel van uitmaakt. En laten we eerlijk zijn: het beeld is niet fraai.

Er zijn gelukkig veel ideeën over het verbeteren van de kinderopvang, daarover meer in deel 3 van deze serie. Maar ook deze plannen zullen niet slagen als het onderliggende probleem niet wordt erkend: we hebben te weinig waardering voor de zorg voor jonge kinderen.

Kinderen onder de vier zijn misschien wel de meest kwetsbare leden van onze samenleving

Marilse Eerkens

‘We moeten eerlijk zijn over de kwaliteit van de kinderopvang’

Is de kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang echt zo geweldig als weleens wordt gezegd? Journalist Marilse Eerkens heeft daar haar twijfels over. Volgens haar praten we liever niet over de matige kwaliteit, en is het kind daar de dupe van: ‘Wie het kind centraal stelt, zou de kinderopvang anders organiseren.’

Wanneer ben je begonnen met schrijven over kinderopvang?

‘Ik ben opgeleid als sociaal psycholoog. Na een poos gewerkt te hebben als freelancejournalist en als redacteur bij het tijdschrift JM-ouders belandde ik in 2010 op een congres voor wetenschapsjournalisten. Daar werd een lezing gegeven over de vraag of criminaliteit was aangeboren of aangeleerd. Er werd verteld over de laatste wetenschappelijke inzichten over breinontwikkeling bij baby's. Die ontwikkeling bleek enorm afhankelijk van de zorg en liefde in het eerste levensjaar. Te veel stress maakt baby's erg stressgevoelig, of juist heel stressongevoelig. Beide zijn niet goed, en hebben grote gevolgen voor wat voor mensen deze baby's later worden.

Ik vond die nieuwe inzichten ontzettend interessant. Gelijk vroeg ik me af hoe dit zich verhoudt tot de kinderopvang. Want daar bestaat best wel wat risico op te veel stress. Toen ik me daar verder in ging verdiepen, kwam ik erachter dat het effect van de kinderopvang valt of staat bij de kwaliteit. Is die minder dan thuis dan kunnen kinderen, met name baby's, daar nadeel van ondervinden. Is het beter, dan kan het heel gunstig uitpakken.’

Wat kan goede kinderopvang voor kinderen betekenen?

‘In een beroemde Amerikaanse studie is aangetoond dat kinderen uit kansarme gezinnen tientallen jaren later nog

Marilse Eerkens

(1967)

studeerde sociale psychologie aan de Universiteit van Amsterdam en werkt sinds 2000 als (freelance)journalist.

Ze publiceerde onder meer bij *De Correspondent*, *Follow The Money*, *De Volkskrant*, *NRC-Handelsblad* en *Psychologie Magazine*. Ook schreef ze de boeken ‘*Wat doen we met de baby?*’ (2012) en ‘*Als ze maar gelukkig worden*’ (2022).

voordeel hebben van de goede gratis kinderopvang vanaf hele jonge leeftijd. De econoom die deze studie deed, James Heckman, zag dat iedere dollar die je hierin investeert zich vele malen terugbetaalt. Het laat zien dat kwalitatief goede kinderopvang waanzinnige dingen kan doen.

In de Nederlandse praktijk is de kwaliteit en de toegankelijkheid van de kinderopvang helaas niet zo constant. Neem Tilburg, waar de kinderopvang in armere buurten echt een duiventil was. Het verloop was daar ontzettend groot, omdat ouders hun kinderen regelmatig van de opvang af moesten halen als ze zonder werk kwamen te zitten- ze kregen dan immers geen toeslag meer. Toen het economisch slecht ging, dreigden deze crèches gesloten te worden. Dat zou betekenen dat uitgerekend in de armere buurten geen opvang meer zou zijn.

Gelukkig was er een stichting die in de rijkere buurten nog voldoende verdiende, om de opvang in de armere buurten te bekostigen. Maar dat is lang niet overal het geval of de wens. En dat betekent dus dat kinderen óf niet meer- óf heel onderbroken naar de opvang kunnen. Dit laat

goed zien dat het belang van het kind niet voorop staat. Dat probleem probeer ik te agenderen.’

Voor *Follow The Money* schreef Eerkens over het onderzoek naar de kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang. Van alle organisaties die werden aangeschreven, deden er maar >

We durfden ons niet meer af te vragen: 'is dit wel goed voor het kind?'

enkele tientallen mee. Bij deze onderzochte organisaties bleek de kwaliteit weliswaar op orde, maar van een goede steekproef was geen sprake. Toch blijft men naar deze studie wijzen als bewijs voor de hoge kwaliteit.

Waarom wordt er zo weinig over problemen rondom de kwaliteit van kinderopvang gesproken?

'Zeggen dat de kwaliteit van de kinderopvang onvoldoende is, is te pijnlijk om te aanvaarden. Dat herken ik zelf ook. Toen mijn tweede zoon van zes maanden naar de kinderopvang ging, veranderde die van eigenaar. Ik merkte dat de sfeer niet meer goed was. Hij werd bijvoorbeeld niet meer begroet als we binnenkwamen en huilde veel. Ik voelde ook wel dat er iets niet goed was, maar ik bracht hem er toch heen. Want ik moest gewoon werken. Dat is wat we doen. We duwen het weg. We willen het niet zien, want het is een probleem waar we niet mee willen omgaan.'

Begrijp me niet verkeerd, ik ben geen spijtmoeder. Maar ik denk wel: we moeten hiervan leren, zodat we het voor de volgende generaties beter doen. En om te leren moeten we eerlijk durven reflecteren.'

Als je met pedagogisch medewerkers spreekt, komen zorgen over kwaliteit snel naar boven. Maar waarom dringt dat niet door tot de beleidsmakers?

'Mijn theorie is dat het niet willen praten over de kwaliteit, te maken heeft met het feit dat in Nederland vrouwen pas rela-

tief laat zijn gaan werken. Toen het eenmaal zo ver was, was iedereen blij met die emancipatieslag. Maar daarmee werd alle kritiek op de kinderopvang ook meteen een taboe. En durfden we ons niet meer af te vragen: 'is dit wel goed voor het kind?' Want die gedachte laten we niet graag toe.

Om de kwaliteit op de opvang te verbeteren, moeten we af van het idee dat kinderopvang sowieso goed is voor kinderen. En erkennen dat het ook echt slecht kan uitpakken als de kwaliteit niet goed genoeg is. Als we dat kunnen toegeven, komt de hele discussie op zijn kop te staan.'

Goede opvang is ook afhankelijk van goede medewerkers. Wat is hun rol bij het verbeteren van de opvang?

'Op de kinderopvang werken is megazwaar. Met twee pedagogisch medewerkers op een groep van 16 peuters vragen we misschien wel gewoon te veel van deze mensen. Zorg zelf maar eens voor een stuk of vijf kinderen, dan word je helemaal gek. Mensen die vooral met hun hoofd werken denken hier niet goed over na. Te vaak worden leiders als een soort 'units' gezien die een trucje doen. Dat dedain, daar word ik ook zo pissig van.'

Ik heb contact met een econoom die als pedagogisch medewerker in de kinderopvang is gaan werken, en daar weleens over schrijft. Zij vertrekt nu weer. Want het werk is te zwaar en wordt niet genoeg gewaardeerd. Er wordt niet genoeg opgekomen voor pedagogisch medewerkers. En het lukt ze ook niet om zich goed te verenigen. Binnen kinderopvangorganisaties wordt er ook veel te weinig naar hen geluisterd. Terwijl ze zoveel kennis hebben.

We zouden iets aan die werkdruk kunnen doen. En beter naar medewerkers kunnen luisteren, bijvoorbeeld over de manier waarop kinderopvanglocaties worden ingericht. Maar ondernemers doen vaak het omgekeerde. Omdat de kinderopvang een markt is en ondernemers moeten concurreren met andere aanbieders, zetten ze vooral in op uiterlijke schijn: een mooie uitstraling, een gelikte reclamefolder, enzovoort. Dat verkoopt beter.

Wat zou er veranderen als je het kind centraal stelt?

'Neem bijvoorbeeld de openingstijden van crèches. Een kind kan daar van 7 tot 6 terecht. Elf uur. Dat zijn zulke lange dagen. Ter vergelijking: in Zweden zijn de meeste kinderen al voor vier uur naar huis. Ik vind ook dat crèches minder flexibel moeten zijn. Door kinderen een vaste groep op een vaste dag aan te bieden, komen ze steeds dezelfde kinderen en medewerkers tegen. Dat is goed voor de band die ze met elkaar opbouwen. Tot slot vind ik dat het betaalde ouderschapsverlof in het eerste jaar moet worden verlengd, zodat baby's niet naar de opvang hoeven.'

We zijn ouders nu vooral als werknemers die ook nog even voor hun kind moeten zorgen. Door ouders beter te ondersteunen in het eerste jaar, geven we ze als maatschappij mee dat we het met z'n allen belangrijk vinden dat zij goed voor hun kinderen zorgen. Hoogleraar klinische psychologie Jan Derksen zegt het goed: 'Als je ouders een lang verlof geeft, geef je ze een andere mindset mee: je bent er nu in de eerste plaats voor het kind.'

‘Willen? We zullen wel moeten!’

Boven: Hans Hagens, Paul Geurts,
Eric Claessens, Gerard Timmermans.
Onder: Sebastian Lutterberg, Wilma Kurvers

In het Noord-Limburgse Horst aan de Maas timmert een groep SP'ers stevig aan de weg. Want ze hebben een missie. Nut en noodzaak lijken evident, want de situatie rondom de uitbuiting van arbeidsmigranten loopt alle spuitaten uit. Met recentelijk een in- en intriest dieptepunt. Grip krijgen en inspraak geven, luidt het devies.

Het is gruwelijk en luguber. Het wekt woede en roept zo veel vragen op. Zoals: hoe heeft dit in godsnaam kunnen gebeuren? Hoe had voorkomen kunnen worden dat een Litouwse arbeidsmigrant in een maïsveld een slaapplek ging zoeken en daar overreden werd door een hakselmachine met de dood als gevolg? Wat had de ongelukkige er eigenlijk toe gebracht om überhaupt dat maïsveld bij Sevenum, gemeente Horst aan de Maas, uit te kiezen als slaapplek?

Het vreselijke ongeval heeft de discussie in de regio extra op scherp gezet. Extra, omdat in Noord-Limburg de problematiek rondom arbeidsmigranten de gemoederen al jaren bezighoudt. Om te beginnen over hun huisvesting. Maar ook over hun aantallen. Want het zijn er veel. Volgens een prognose zou in 2030 een kwart van het aantal inwoners in de gemeente uit arbeidsmigranten bestaan. Horst aan de Maas heeft 42.000 inwoners...

GEEN WERK? GEEN ONDERDAK!

De SP in heeft er de handen vol aan. Feitelijk speelt de partij een sleutelrol in het thema. Enerzijds zorgen de intensieve contacten in de wijken en buurten ervoor dat de afdeling snel van de hoed en de rand weet. Anderzijds begint in de hele regio het besef steeds meer door te dringen dat concrete oplossingen zullen moeten komen van een overheid die eindelijk eens grip gaat krijgen op de problematiek. En dat is precies waar de SP op hamert.

‘Geen werk meer? Dan ook geen onderdak meer. Helaas is dat de situatie waarin arbeidsmigranten zitten,’ zegt afdelingsvoorzitter Sebastian Lutterberg. ‘Over dat Litouwse slachtoffer zijn wij aan de weet gekomen dat hij weggestuurd werd uit zijn appartementje - eigendom van Kafra, de huisvestingspoot van Otto Work Force – en daarmee tegelijk zijn werk kwijt was. Uit bittere noodzaak heeft hij toen maar een tentje opgeslagen in een maïsveld en is gaan slapen.’ Daklozenopvang? Voor arbeidsmigranten bleek de gemeente dat totaal niet in beeld te hebben.

De Horster SP; het is een van de oer-afdelingen in Limburg. Opgericht in 1989 groeide de club langzaam maar zeker uit tot een politieke factor van formaat met als electoraal hoogtepunt zeven zetels in de gemeenteraad in 2014. Paul Geurts en Wilma Kurvers waren er vanaf het begin bij. Paul vormde in de

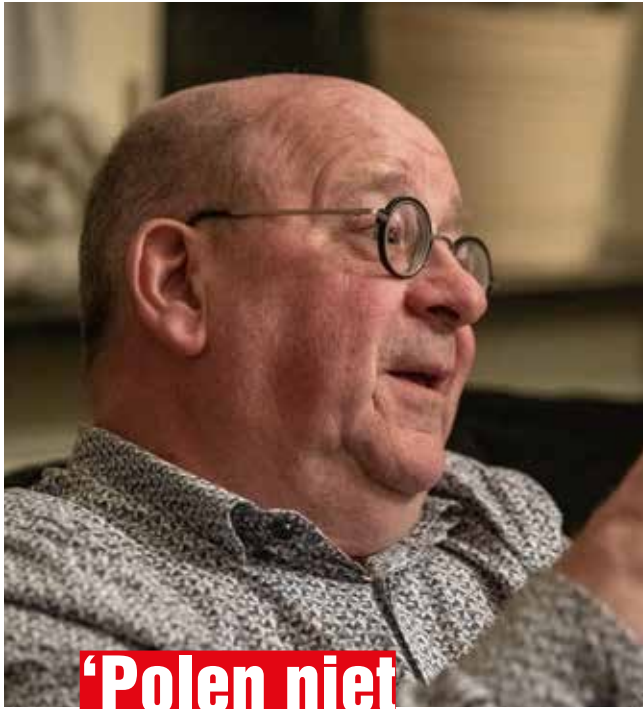
jaren negentig samen met Peter van Zutphen uit Heerlen de eerste SP-Statenvructie in Limburg en kandideerde nog voor de Tweede Kamer. Wilma was lang raadslid en vervulde diverse bestuursfuncties. En dan had je nog Thijs Coppus, eveneens jarenlang raadslid en Statenlid en later landelijk penningmeester. Maar Thijs vertrok westwaarts en liet als jonge activist een leemte achter. Tegelijkertijd werd de spoeling steeds dunner en uiteindelijk leidde dat ertoe dat de afdeling in 2022 niet aan de gemeenteraadsverkiezingen meedeed. Een schok voor de Limburgse SP.

BLOKKENDOZEN

Niettemin telt de club nog steeds zo'n honderd leden en zet de afdeling in op ledengroei plus uitbreiding van het aantal actieve partijgenoten in de gemeente. Afgelopen najaar nam Sebastian Lutterberg het voorzitterschap op zich en gaf de club een nieuwe, frisse impuls. Zo'n zes jaar geleden verruilde hij zijn toenmalige woonplaats Nijmegen voor het Noord-Limburgse en sindsdien 'rolde ik er langzaam in', aldus Sebastian over zijn rol in de SP. Ook relatief nieuw in de afdeling is Eric Claessens. Hij kwam de afdeling versterken nadat er geruchten opdoken dat zijn woonwijk op de nominatie voor sloop zou komen te staan. 'De SP kwam naar ons toe en luisterde naar ons,' vertelt hij. Even later werd hij lid. 'Systematisch naar de mensen toe gaan,' noemt Paul Geurts dat: 'Luisteren en ze mobiliseren, zodat ze zich bij ons aansluiten. Dat deden we vroeger al en dat zullen we altijd blijven doen.' De hoop is dat de SP-visie op en het activisme inzake de 'hot items' in de regio mensen kunnen overtuigen om samen met de partij de schouders eronder >

‘Polen wordt geadviseerd zich meteen bij de woningcorporatie te melden’

**‘Systematisch
naar de mensen
toe gaan’**

**‘Polen niet
de schuld geven’**

te zetten. En dat er over twee jaar genoeg mensen voorhanden zijn om een kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen te kunnen presenteren. Want – hoe mooi en effectief het buitenparlementaire werk ook is – dat is wat ze uiteindelijk willen hier in Hòrs: weer een vertegenwoordiging in de gemeenteraad. ‘Willen? We zullen wel moeten!’, licht Paul Geurts de gevoelde urgentie toe. Wie kijkt naar de impact van de ‘hot items’ in het gebied ten noorden en westen van Venlo snapt dat maar al te goed. Arbeidsmigranten, natuurlijk. Maar hun problematiek stamt niet bepaald van vandaag of gisteren en staat daarbovenop zeker niet op zichzelf. Het tikt ook thema’s aan als wonen, veiligheid en gezondheid en uiteindelijk de leefbaarheid in de hele regio.

Wilma Kurvers: ‘Het begon in de jaren negentig al, toen tuinders veel arbeiders hierheen haalden. Velen waren toen nog illegaal. Ze sliepen in de bossen, in kartonnen dozen, soms zelfs letterlijk naast de machines. Een van onze raadsleden had het nodige daarvan gezien en kaartte het aan.’ Sindsdien kwam er langzaam verbetering voor de arbeiders, maar er gebeurde ook iets anders. Met de gemeente en de provincie als voornaamste pleitbezorgers werd de Floriade binnengehaald die de regio als mondiaal land- en tuinbouwcentrum moest neerzetten en waarvan zo’n beetje heel Limburg zou meeprofiteren. Niet dus. Het evenement leverde zware verliezen op. Maar de ambities waren daarmee niet in de kiem gesmoord. Grofweg

op het Floriade-terrein werd vervolgens Greenport Venlo uit de grond gestampt, een gebied van 5400 hectare en volgens de website ‘een uniek en duurzaam gebied waar je kunt werken, ondernemen, recreëren, leren en innoveren’. Noord-Limburg andermaal als centrum van de wereld, maar nu als dé plek voor agrifood, agribusiness, agrilogistics en god-weet-wat voor agri’s meer. ‘Blokkenhuizen,’ noemt Wilma Kurvers de gebouwen die in rap tempo verzezen. En hoe profiteren de inwoners van de omliggende plaatsen hiervan?, vroeg de SP zich hardop af. Werkgelegenheid, luidde het antwoord. Het klopte: de banen kwamen er. De Polen ook.

MEN SPREEKT VAN ‘KAMPEN’

De uitdrukkingen die gebezigd worden om de woonlocaties van Oost-Europese werknemers aan te duiden klinken niet altijd even fijn. Men spreekt van ‘containerflats’, ‘Polenhotels’ en zelfs ‘kampen’. De titel van het rapport van de commissie-Roemer spreekt boekdelen: ‘Geen tweederangsburgers. Aanbevelingen om misstanden bij arbeidsmigranten in Nederland

**‘Luisteren
en mobiliseren’**

**‘Bedrijven
de lusten,
mensen
de lasten’**

**‘Ze sliepen
in de
bossen’**

tegen te gaan’. Een belangrijke aanbeveling uit het rapport van de voormalige SP-voorman luidt: ‘Ontkoppeling huur- en arbeidscontract’. De werknemer voor onderdak niet langer afhankelijk van zijn baas; dat had wellicht het vreselijke ongeluk in Sevenum kunnen voorkomen. Maar afdoende is het niet. De SP’ers van Horst aan de Maas kennen allemaal verhalen over mensen met geld of vrienden van mensen met geld die huizen in woonwijken opkopen om er arbeidsmigranten onder te brengen. Of die anderen proberen van woningverkoop te weerhouden onder het motto: ‘Als jij dat pand nou eens niét op de vrije markt verkoopt, dan zet ik er arbeidsmigranten in’. Paul Geurts: ‘Bij het servicepunt van de gemeente wordt nieuw gearriveerde Polen geadviseerd om zich meteen te gaan inschrijven bij de woningcorporatie.’ Zodat de druk op de sociale huurwijken nog verder toeneemt. ‘De wachttijd voor Horstenaren bedraagt zeven jaar,’ zegt Wilma Kurvers veelbetekend. ‘Wij geven de arbeidsmigranten niet de schuld van de problemen. De situatie is als volgt samen te vatten: de mensen de lasten,

de bedrijven de lusten. Wil je daar wat aan verbeteren dun zul je grip moeten krijgen op het geheel.’

De Horster SP is in dat licht niet bang om het juridische pad te bewandelen. Zo wist de Werkgroep Huisvesting Arbeidsmigranten, een gespecialiseerde ‘taskforce’ van de afdeling, onlangs nog de bouw van een appartementengebouw voor arbeidsmigranten door de rechter stil te laten leggen, omdat de vergunning (nog) niet in orde was. Ook de Wet open overheid is voor de werkgroep een instrument om informatie over soortgelijke kwesties boven tafel te krijgen. En minstens even belangrijk: altijd trekken de SP’ers samen op met de naar inspraak snakkende mensen in de wijken en buurten. Wat zij weten, zien en horen is goud voor de SP. Inmiddels hebben bewonersgroepen uit verschillende kerkdorpen in Horst aan de Maas zich bij de werkgroep aangesloten.

WEG OMHOOG

Draagvlak eveneens bij iets heel anders: in Horst aan de Maas bevindt zich de komst van een Zorgbuurthuis in een cruciale fase; ze noemen het refererend aan Oss al ‘het tweede Zorgbuurthuis van Nederland’.

Zo tikkert de Limburgse oer-afdeling onvermoeibaar aan de weg. De nieuwe contacten met buurtbewoners en omwonenden, met degenen die kleinschalige ouderenzorg bepleiten, met hen die voor een leefbare omgeving zijn, met werknemers die het zat zijn om als tweederangs burgers gezien en behandeld te worden; al die contacten moeten en zullen volgens de Horster SP’ers ertoe leiden dat hun club in 2026 weer over dat vurig gewenste instrument beschikt: een raadsfractie. <

Tini Mulder-Eenhoorn (74)

voert in Schoonebeek actie tegen plannen van de NAM om gas en olie te winnen en vervuild afvalwater in de grond te stoppen. In de SP vond zij een bondgenoot.

Wat is er aan de hand in Schoonebeek?

'Hier wordt al lang olie gewonnen. Dat is even gestopt en in 2011 weer gestart met een techniek waarbij veel afvalwater vol chemicaliën overblijft. Dat ging door een pijpleiding naar Twente, maar na protesten daar wil de NAM het nu hier in grond stoppen. Tegelijkertijd willen ze de olieproductie fors verhogen en ook gas gaan winnen. Met SAS, Stop Afvalwater Schoonebeek, verzetten we ons daar tegen: de bodem moet geen afvoerputje zijn.'

Wat zijn jullie bezwaren?

'Onder andere bodemdaling, de kans op aardbevingen en lekkages waardoor de chemicaliën in het grondwater komen. Die bezwaren worden door deskundigen gedeeld en door de meerderheid van de Schoonebeekers onderschreven.'

En hoe kwam je bij de SP?

'Ik had al vaker SP gestemd en Sandra Beckerman is een van de Kamerleden die haar betrokkenheid toonde. Ik heb het programma van de SP gelezen en kreeg prima antwoord op de vragen die ik had. Toen ben ik lid geworden. En ik ben heel blij met de kritische Kamervragen die Sandra in december over de olie- en gaswinning gesteld heeft.'

Wat is je achtergrond?

'Ik kom uit de wereld van de schone schijn. Ik ben kapster en visagiste geweest en heb een schoonheidssalon gehad. Met mijn man die longproblemen heeft ben ik bewust van Heemskerk naar Schoonebeek verhuisd voor de rust en de schone omgeving. Dus je kunt je wel indenken hoe boos ik was toen ik hoorde van de plannen van de NAM. Als die doorgaan, is de schone omgeving hier ook schone schijn.'

A full-page photograph of a woman, Tini Mulder-Eenhoorn, standing in the rain. She is wearing a bright red, double-breasted coat with a fur collar, a plaid skirt, and dark red lace-up boots. She is holding a large black umbrella over her head. The background shows a wet cobblestone street, a metal railing, and a building with a red roof and a tower in the distance. The sky is overcast and grey.

'De bodem is geen afvoerputje'

Daan Monjé bleef graag op de achtergrond. Dit is een van de weinige afbeeldingen van hem die bewaard zijn gebleven.

1986

PARTYBOUWER DAAN MONJÉ

Op 1 oktober 1986 overleed Daan Monjé en daarmee kwam een einde aan de eerste periode van de SP. Monjé was in links Nederland een nogal opmerkelijke figuur, die een socialisme voorstond met en voor de mensen. In 1972 was hij oprichter van de SP. Hij nam afscheid van het oude communisme waarin hij was opgegroeid en dat voor hem te veel bezig was met het eigen ideologische gelijk. Tegelijk verzette Monjé zich tegen de sociaaldemocratie van die tijd, van politici die dachten beter te weten wat goed is voor het volk dan het volk zelf. Volgens Monjé moesten de mensen zélf in actie komen om veranderingen af te dwingen.

Daan Monjé werd nooit voorzitter van de SP, dat was in die beginperiode Hans van Hooft. Maar Monjé was wel de organisatorische kracht achter de partij. Hij wist met een kleine groep mensen enorme acties te organiseren en kon zo vele duizenden mensen mobiliseren. 'De

titel partijbouwer komt hem dan ook in alle omvang toe', zo is na zijn dood te lezen in de Tribune: 'Zijn partij zal haar oprichter en stimulator niet vergeten.' Dat is echter wel wat er gebeurde, nadat de SP in de jaren daarna op zoek ging naar een nieuwe koers. Toch werkt de erfenis van deze socialistische voorman nog altijd door in de huidige SP.

MASSALIJN

Monjé werd in 1925 geboren in Amsterdam en ging onder meer werken als pijpfitter in Rotterdam. Politiek betrokken raakte hij in de CPN, die na de Tweede Wereldoorlog verstrikt raakte in de Koude Oorlog en een verlengstuk werd van de Sovjet-Unie. In de traditionele CPN moet de ondernemende Monjé zich niet erg thuis hebben gevoeld. Veel meer trok hem de politiek van China aan, het maoïsme dat in de jaren zestig in bredere kringen populair werd. In 1966 werd Monjé uit de CPN gezet en organiseerde hij een reeks marxistisch-leninistische partijtjes (MLCN, KEN en KPN), tot hij zich in 1972 weer vernieuwde en de SP oprichtte.

In plaats van ruzie te maken over theoretische kwesties wilde Daan Monjé een beweging van socialistie die samen met de mensen praktische verbeteringen mogelijk maakten. Van hem komt het idee van de 'massalijn' (geïnspireerd door het Rode Boekje). Dit betekent dat socialistie niet van bovenaf moeten bepalen wat goed zou zijn voor de mensen, maar voor en met hen politiek moeten bedrijven. Door goed naar mensen te luisteren en te onderzoeken welke problemen onder hen leven. En door te leren hoe je mensen kunt mobiliseren en enthousiasmeren, om samen in actie te komen en zo veranderingen af te dwingen.

SOCIALISME ALS LEVENSTIJL

Behalve een organisator was Daan Monjé een ondernemer, die ervoor zorgde dat al deze acties zichzelf ook financieel konden bedruipen. In een eigen drukkerij konden kranten en pamfletten worden gedrukt, die door SP'ers werden verkocht – de Tribune was een blad dat huis-aan-huis en op straat werd aangeboden

en ook het nodige geld in het laadje bracht. Actief SP'er zijn was voor de veelal jonge leden een dagtaak: het colporteren met de bladen, het voeren van acties en de scholingen van de partij. Zo werd socialistie zijn onder Daan Monjé niet alleen een manier om politiek te voeren, maar bijna tot een nieuwe wijze van leven.

'Durf te strijden, durf te winnen', is een leuze van Mao die tot 1980 de ondertitel zou zijn van de Tribune. Tegen die tijd had de jonge SP het maoïsme al lang achter zich gelaten en had de partij besloten dat het een Nederlands socialisme wilde. Voor Monjé moest dat vooral blijken uit de acties van de partij en met die werkwijze was de SP lange tijd heel succesvol. Totdat in de loop van de jaren tachtig de klad erin kwam en leden steeds meer het gevoel kregen actie te voeren om het actievoeren. Na de dood van Monjé slaagde de SP er langzaam in om zich weer opnieuw uit te vinden, nu onder leiding van Jan Marijnissen.

OP NAAR HET CONGRES!

Zaterdag 2 maart 2024 vindt het 29e SP-congres plaats. Een belangrijke dag voor onze partij want tijdens dat congres worden de voordrachten voor het nieuwe partijbestuur, de kandidatenlijst voor de verkiezingen van het Europees Parlement en het programma voor die verkiezingen besproken en vastgesteld. Alle belangrijke congresstukken, zoals de voordrachten en het conceptprogramma, zijn te vinden op SPnet. In de aanloop naar die dag moet er veel gebeuren. Hierbij zijn de volgende datums erg belangrijk:

- **8 t/m 19 januari**
Ledenvergaderingen
- **21 januari**
Deadline aanmelden afgevaardigden en gasten voor regioconferenties en het 29^e congres
- **27 januari**
Regioconferenties
- **5 februari**
Deadline indienen wijzigingsvoorstellen voor programma en mede indienen
- **16 februari**
Nota Van Wijzigingen wordt op SPnet gepubliceerd
- **18 februari**
Deadline aanmelden sprekers
- **26 februari**
Deadline indienen actuele moties
- **2 maart**
29^e SP-congres